

DEJEPIS

ÚVOD

Vzdelávací štandard nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami.

Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov a v chronologickom usporiadaní. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevylučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací štandard z dejepisu ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmi, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia minulosti. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovat.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiakov ako celistvých osobností a uchovávanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historických skúseností či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, javov a procesov v čase a priestore, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej i celosvetovej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania, lebo chápanie, vnímanie a porozumenie historických procesov predstavuje jeden zo základných predpokladov komplexného poznávania ľudskej spoločnosti.

V procese výučby dejepisu na základnej škole sa kladie osobitný dôraz na dejiny 19. a 20. storočia preto, lebo v nich môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasť rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávanía ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i vzťah k minulosti iných národov a etník. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenských. Má tiež prispievať k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Dejepis pripisuje dôležitosť aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom čase,
- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom priestore,
- naučia sa čítať a používať dejepisnú mapu,
- získajú základné vedomosti a spôsobilosti z oblasti vybraných historických udalostí, javov, procesov z národných a svetových dejín,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť príčiny, priebeh a dôsledky historických udalostí,
- získajú schopnosti poznávať históriu na základe analýzy primeraných školských historických písomných, obrazových, hmotných a grafických prameňov a sú schopní týmto prameňom klásť primerane adekvátne otázky,
- rozvinú si komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti.
- osvoja si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci si kladú otázky a použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií:

s historickým časom

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchronne,

- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja,
- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti.

s historickým priestorom

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti v historickom priestore,
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti.

s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť,
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov,
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti,
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho,
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období,
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj.

Žiaci aplikujú svoje otázky v nových situáciách, v skúmateľských postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrowaní, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch – stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napríklad **písomného úryvku z prameňa, mapy, grafu, diagramu,**
- pri vytvorení plánu skúmania, napríklad **fotografie, historického obrazu,**
- pri komunikácii v tíme o výsledkoch skúmania, napríklad **pästného klinu, nástroja pomocou zmyslov, v múzeu, archíve,**
- pri vytvorení záznamu zo skúmania, napríklad **o ľuďoch, predmetoch a veciach na karikatúre, verbálneho textu.**

pri vyhľadávaní relevantných informácií

- z rôznych zdrojov–textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných,
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, z webových stránok,
- z populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.

pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty

- vyberaní informácií, napríklad **z úryvku písomného prameňa, z učebnice, z internetu,**
- organizovaní informácií, napríklad **prostredníctvom poznámok, kľúčových pojmov, pamäťových máp, obrazového materiálu,**
- porovnávaní informácií, napríklad **podobnosti a odlišnosti, porovnať staré a nové, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo,**
- rozlišovaní a triedení informácií, napríklad **rozlíšiť fakt, fikciu prostredníctvom karikatúry, legendy, povesti, spomienky,**
- zaraďovaní informácií, napríklad **na časovú priamku historické udalosti, do tabuľky, grafu, diagramu,**
- kritickým zhodnotením rôznych zdrojov informácií, napríklad **zhodnotením viacerých webových stránok na jednu tému.**

pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu

- zoradení výsledkov, napríklad **na časovú priamku, do Vennovho diagramu, do tabuľky, do schém**, rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napríklad **určovaním kľúčových pojmov, postupným vymedzovaním, historických pojmov v texte, zostavovaním pojmov do pamäťovej mapy**,
- integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napríklad **prostredníctvom chronologickej tabuľky**,
- vyhodnocovaní správnosti postupu, napríklad **overovaním historických faktov**,
- tvorbe súboru vlastných prác, produktov (portfólio), napríklad **obrazového materiálu, plagátu, letáku, nákresu, kresby**.

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. **1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.**“

Uvedený komplex predmetových kompetencií sa konkretizuje vo vzdelávacom štandarde.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD**Človek v premenách času a priestoru**

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť správne pojmy, ktoré súvisia s tokom času, ✓ zakresliť na časovú priamku časové kategórie od blízkych po vzdialené, ✓ preskúmať okolie svojho bydliska, ✓ rozpoznať staré od nového ✓ rozpoznať, čo sa zmenilo za posledný rok jeho života, ✓ zaznamenať rozprávanie rodinných príslušníkov o minulosti, ✓ rozlíšiť jednotlivé generácie vo svojej rodine, ✓ rozlíšiť jednotlivé druhy historických prameňov, ✓ rozpoznať rozdiel medzi zemepisnou a dejepisnou mapou, ✓ zostaviť obrazový materiál o pohybe ľudí v minulosti a prítomnosti, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi, ktoré približujú danú tematiku. 	<p>minulosť, prítomnosť, budúcnosť</p> <p>deň, mesiac, rok, dátum, letopočet</p> <p>kalendár</p> <p>desaťročie, storočie, tisícročie</p> <p>bydlisko, obec, región, Slovensko</p> <p>rodinný album, fotografia</p> <p>generácia, rodostrom</p> <p>historické pramene (písomné, obrazové, hmotné)</p> <p>múzeum, knižnica, archív, školská kronika</p> <p>mapa</p> <p>vyst'ahovalectvo, prist'ahovalectvo, stretávanie kultúr</p> <p>základné analytické otázky:</p> <p>Kto je autorom prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?</p>

Človek a komunikácia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť jednotlivé druhy komunikácie medzi ľuďmi, ✓ prerozprávať príbeh z minulosti svojho regiónu, ✓ identifikovať dôsledky konfliktov a vojen pre človeka a prostredie, v ktorom žije, ✓ zdôvodniť stálu prítomnosť vojen v minulosti a prítomnosti, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi, ktoré približujú danú tematiku. 	<p>jazyk, písmo, kniha, noviny, rozhlas, televízia, internet</p> <p>náboženstvo</p> <p>legendy, mýty, povesti</p> <p>konflikt, vojna, detský vojak, mier, obeť</p> <p>detská práca</p>

Obrazy pravekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať rozdiely v spôsobe obživy a života pravekých zberačov, lovcov a roľníkov, ✓ porovnať výhody a nevýhody kamenných a kovových nástrojov, resp. zbraní, ✓ zdôvodniť oddelenie remeselníkov od roľníkov, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>zberač, lovec, roľník</p> <p>kameň, meď, bronz, železo, oppidum</p>

Obrazy starovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ odhaliť vzťah medzi prírodnými podmienkami údolí veľkých riek a vznikom prvých štátov, ✓ rozlíšiť jednotlivé vrstvy spoločnosti v mestskom štáte, ✓ identifikovať poznatky obyvateľov najstarších štátov, ktoré nám slúžia dodnes, ✓ určiť hlavné znaky aténskej demokracie, ✓ vymedziť hlavné znaky rímskej republiky, ✓ zdôvodniť premenu rímskej republiky na ríšu, ✓ rozpoznať príčiny budovania rímskej hranice pozdĺž Dunaja, ✓ zhromaždiť informácie o prítomnosti Rimanov na našom území, ✓ zhrnúť príčiny zániku Rímskej ríše, ✓ zhodnotiť prínos antickej kultúry pre našu prítomnosť, ✓ zostaviť turistického sprievodcu o divoch starovekého sveta, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>riečne civilizácie, deľba práce</p> <p>mestský štát</p> <p>polis,</p> <p>aténska demokracia, olympijské hry</p> <p>republika, cisárstvo,</p> <p>Limes Romanus,</p> <p>judaizmus, kresťanstvo, Biblia</p> <p>islam, Korán</p>

Obrazy stredovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ objasniť fungovanie stredovekej spoločnosti na základe vazalských vzťahov, ✓ identifikovať spôsob života a obživy jednotlivých sociálnych vrstiev stredovekej spoločnosti, ✓ vysvetliť fungovanie stredovekého mesta, ✓ zdôvodniť význam kláštora pre hospodárstvo a kultúru, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>kráľ, léno, vazal, lénny systém, šľachta, duchovenstvo poddaní, mestské obyvateľstvo hrad, dedina, mesto, kláštor, univerzita</p>

Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť kľúčové udalosti z obdobia Veľkej Moravy, ✓ rozpoznať kultúrny odkaz Veľkej Moravy, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>Samova ríša, Franská ríša, Byzantská ríša Veľká Morava byzantská misia</p>

Slováci v Uhorskom kráľovstve

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť kľúčové udalosti stredovekého Uhorska, ✓ rozpoznať mnohonárodnostný charakter Uhorska, ✓ zdôvodniť politický a hospodársky rozmach Uhorska, ✓ vytvoriť turistického sprievodcu po banských mestách, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>Uhorsko dynastie kolonizácia banské mestá</p>

Obrazy novovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať dôsledky vynálezu kníhtlače na človeka a spoločnosť, ✓ vymedziť hlavné príčiny a dôsledky zámorských objavov, ✓ porovnať proces výroby v cechu a manufaktúre, ✓ zovšeobecniť hlavné myšlienky reformácie, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>mešťan, humanizmus a renesancia kolónie, kolonializmus remeselník, cech, manufaktúra reformácia, protestant, katolík</p>

Habsburská monarchia na prahu novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať hlavné zmeny v Uhorsku po roku 1526, ✓ vystihnúť spoločné znaky protihabsburských povstaní v Uhorsku, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>Moháč, Turci Bratislava Habsburgovci protireformácia</p>

Zrod modernej doby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zhrnúť základné myšlienky osvietenstva, ✓ rozpoznať viedenský kongres ako medzník vo vývoji európskych dejín, ✓ porovnať proces výroby v cechu, manufaktúre a továrni, ✓ vystihnúť základné znaky priemyselnej revolúcie, ✓ zdôvodniť vplyv zjednotených štátov na mocenské pomery v Európe, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>osvietenstvo Veľká francúzska revolúcia priemyselná revolúcia továreň, podnikateľ, robotník národný štát, nacionalizmus militarizácia</p>

Moderný slovenský národ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zhodnotiť význam osvietenských reforiem, ✓ rozpoznať ciele slovenského národného hnutia, ✓ vystihnúť, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo v postavení Slovákov po revolúcii, ✓ určiť príčiny a dôsledky vyst'ahovalectva z Rakúsko– Uhorska, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>tereziánske a jozefínske reformy</p> <p>spisovný jazyk</p> <p>revolučný rok 1848/49</p> <p>Slovenská národná rada,</p> <p>Matica slovenská</p> <p>rakúsko – uhorské vyrovnanie</p> <p>modernizácia, industrializácia</p> <p>maďarizácia</p>

Obrazy prvej svetovej vojny

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ porovnať ciele štátov Dohody a Trojspolku, ✓ rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí počas prvej svetovej vojny, ✓ identifikovať ciele domáceho a zahraničného odboja, ✓ zdokumentovať pomocou mapy zmeny po zániku Rakúsko – Uhorska, ✓ vyhľadať svedectvá týkajúce sa prvej svetovej vojny, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>Dohoda, Trojspolok</p> <p>front, zázemie</p> <p>československé légie</p> <p>Parížska mierová konferencia</p> <p>nástupnícke štáty po prvej svetovej vojne</p> <p>Československá republika</p>

Európa v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ objasniť základné znaky parlamentnej demokracie, ✓ rozlíšiť demokratický a nedemokratický charakter štátu, ✓ rekonštruovať každodenný život v diktatúrach, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>parlamentná demokracia</p> <p>komunizmus, fašizmus, nacizmus</p>

Československo v medzivojnovom období (1918 - 1939)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať politický systém ČSR, ✓ rozpoznať mnohonárodnostný charakter ČSR, ✓ porovnať hospodársku situáciu v Čechách a na Slovensku, ✓ rozpoznať dôsledky rozbitia ČSR, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>Česi, Slováci, národnostné menšiny</p> <p>kultúra, spolky, školstvo</p> <p>centralizmus, autonómia</p>

Obrazy druhej svetovej vojny

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť kľúčové medzníky druhej svetovej vojny, ✓ vyhľadať svedectvá o útrapách ľudí na fronte a v zázemí počas druhej svetovej vojny, ✓ spracovať holokaust na konkrétnom príbehu, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>fašistická os</p> <p>protihitlerovská koalícia</p> <p>totálna vojna</p> <p>protifašistický odboj</p> <p>holokaust, koncentračné tábory</p>

Slovenský štát (1939-1945)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ porovnať politický systém Slovenského štátu s politickým systémom ČSR, ✓ rozpoznať vzťahy medzi Nemeckom a Slovenským štátom, ✓ zhodnotiť hospodársky a kultúrny rozvoj Slovenského štátu ✓ konkretizovať postupné obmedzovanie práv a slobôd židovských spoluobčanov, ✓ zhodnotiť význam Slovenského národného povstania, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<ul style="list-style-type: none"> totalitný režim židovský kódex deportácie odboj Slovenské národné povstanie

Rozdelený svet

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať vplyv bipolárneho sveta na každodenný život, ✓ nájsť prejavy odporu obyvateľstva vo východnom bloku, ✓ vystihnúť základné medzníky procesu európskej integrácie, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<ul style="list-style-type: none"> OSN superveľmoci: USA, ZSSR železná opona, studená vojna hospodárske a vojenské bloky hrozba jadrovej vojny dekolonizácia, svet ako „globálna dedina“

Československo za železnou oponou

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať dôsledky februárového prevratu, ✓ zdokumentovať prejavy totality, ✓ identifikovať premeny vidieka a mesta, ✓ spracovať spomienky svedka augustových udalostí, ✓ zistiť konkrétne prejavy „normalizácie“ v každodennom živote, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia, 	<p>Február, politické procesy znárodnenie, kolektivizácia, industrializácia Pražská jar „normalizácia“ Charta 77, disident sviečková manifestácia, nežná revolúcia</p>

Slovensko po roku 1989

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať hlavné zmeny v Československu po roku 1989, ✓ určiť príčiny rozdelenia Českej a Slovenskej republiky, ✓ rozpoznať podoby spoluzitia Čechov a Slovákov v 20. storočí, ✓ určiť výhody a nevýhody voľného pohybu osôb a tovaru v Európskej únii, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>parlamentná demokracia rozdelenie Československa, vznik Slovenskej republiky vstup Slovenskej republiky do NATO a Európskej únie</p>

DOPLNOK PRE ŠKOLY S VYUČOVACÍM JAZYKOM NÁRODNOSTNEJ MENŠINY

Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiaka v rámci doplnku sú určené za celý stupeň vzdelávania. Rozdelenie učebného obsahu do ročníkov v rámci 2. stupňa základnej školy je v kompetencii učiteľa, resp. školy.

Doplnok vychádza z platného *Vzdelávacieho štandardu vyučovacieho predmetu dejepis* bez rozšírenia obsahového a výkonového štandardu.

Vymedzený obsah pedagóg tvorivo modifikuje z pohľadu danej národnostnej menšiny (maďarskej, nemeckej, rómskej, rusínskej, ruskej, ukrajinskej) a zapracuje do školského vzdelávacieho programu danej školy.

Vymedzený obsah sa implementuje do vyučovacieho procesu:

- a) bez navýšenia časovej dotácie – s využitím medzipredmetových vzťahov a prierezových tém v rámci povinnej hodinovej dotácie,
- b) s navýšením časovej dotácie z disponibilných hodín – podľa Štátneho vzdelávacieho programu (pozri aj *Manuál na tvorbu školských vzdelávacích programov pre základnú školu*¹).

ŠPECIFICKÉ CIELE PREDMETU

Žiaci:

- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom čase a v historickom priestore v kontexte dejín príslušnej národnostnej menšiny,
- získavajú vedomosti a spôsobilosti z oblasti vybraných historických udalostí, javov, procesov z národných dejín a historických súvislostí v dejinách príslušnej národnostnej menšiny,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť príčiny, priebeh a dôsledky historických udalostí v kontexte jednotlivých historických období s akcentom na status príslušnej národnostnej menšiny,
- získajú schopnosti poznávať históriu na základe analýzy primeraných školských historických písomných, obrazových, hmotných a grafických prameňov a sú schopní s využitím týchto prameňov klásť primerane adekvátne otázky,
- si rozvinú komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný prostriedok poznávania národnej a národnostnej histórie v demokratickej spoločnosti,
- si postupne osvoja spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v množstve kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávajú s históriou.

¹ http://www.statpedu.sk/files/sk/svp/zavadzanie-isvp-ms-zs-gym/zakladna-sola/manual/manual_zs_05112015.pdf

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p><i>K obsahovému štandardu sa nepridávajú ďalšie výkonové štandardy. Výkonový štandard určený v platnom vzdelávacom štandarde pre dejepis zostáva nemenný.</i></p>	<p><i>Nižšie uvedený obsah je vymedzený z platného obsahového štandardu a implementuje sa do vyučovacieho procesu v zmysle doplnku.</i></p> <p>Človek v premenách času a priestoru</p> <ul style="list-style-type: none"> • minulosť, prítomnosť, budúcnosť • bydlisko, obec, región, Slovensko, Karpatská kotlina • rodinný album, fotografia • generácia, rodostrom • historické pramene (písomné, obrazové, hmotné) • múzeum, knižnica, archív, školská kronika • mapa • vysťahovalectvo, prisťahovalectvo, stretávanie kultúr <p>Človek a komunikácia</p> <ul style="list-style-type: none"> • jazyk, písmo, kniha, noviny, rozhlas, televízia, internet • náboženstvo • legendy, mýty, povesti <p>Obrazy stredovekého sveta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kráľ, léno, vazal, lénny systém, šľachta, duchovenstvo

	<ul style="list-style-type: none">• poddaní, mestské obyvatelstvo• hrad, dedina, mesto <p>Slováci v Uhorskom kráľovstve</p> <ul style="list-style-type: none">• Uhorsko• dynastie• banské mestá <p>Obrazy novovekého sveta</p> <ul style="list-style-type: none">• mešťan, humanizmus a renesancia• reformácia, protestant, katolík <p>Habsburská monarchia na prahu novoveku</p> <ul style="list-style-type: none">• Moháč, Turci• Bratislava• Habsburgovci• protireformácia <p>Zrod modernej doby</p> <ul style="list-style-type: none">• osvietenstvo• národný štát, nacionalizmus <p>Moderný slovenský národ</p> <ul style="list-style-type: none">• tereziánske a jozefínske reformy• revolučný rok 1848/49
--	--

	<ul style="list-style-type: none">• rakúsko-uhorské vyrovnanie• modernizácia, industrializácia <p>Obrazy prvej svetovej vojny</p> <ul style="list-style-type: none">• front, zázemie• Parížska mierová konferencia• nástupnícke štáty po prvej svetovej vojne• Československá republika <p>Európa v medzivojnovom období</p> <ul style="list-style-type: none">• parlamentná demokracia, autoritatívne režimy• komunizmus, fašizmus, nacizmus <p>Československo v medzivojnovom období (1918 – 1939)</p> <ul style="list-style-type: none">• národnostné menšiny• kultúra, spolky, školstvo <p>Obrazy druhej svetovej vojny</p> <ul style="list-style-type: none">• fašistická os• protihitlerovská koalícia• holokaust, koncentračné tábory <p>Slovenský štát (1939 – 1945)</p> <ul style="list-style-type: none">• totalitný režim• židovský kódex, deportácie
--	--

	<p>Československo za železnou oponou</p> <ul style="list-style-type: none">• politické procesy• znárodnenie, kolektivizácia• „normalizácia“• nežná revolúcia <p>Československo po roku 1989</p> <ul style="list-style-type: none">• parlamentná demokracia• rozdelenie Československa, vznik Slovenskej republiky
--	---